

Zondag 21 oktober 2018

Carmi-wandeling in Hoegaarden

Al sinds 1997 sponsort **Carmi** de verwerving van natuurgebieden binnen Natuurpunt Oost-Brabant. Een lange samenwerking van 21 jaar. Graag nodigt Carmi haar klanten uit voor een landschapswandeling. Ze kunnen er kennis maken met realisaties die dank zij deze sponsoring mogelijk werden. Carmi en de klanten van Carmi zijn dan ook onze gasten die we laten proeven van een unieke landschapswandeling op een voor de gelegenheid gemarkeerd wandelcircuit met landschapsposten. Ook de leden van Natuurpunt zijn welkom.

Mene-Jordaan. Foto Jules Robijns

Het landschap van Hoegaarden spreekt tot de verbeelding

Met naar Vlaamse normen unieke weidse vergezichten, diep ingesneden groene valleien en prachtige holle wegen is deze streek uitgegroeid tot het mekka van de zachte natuurgenieter. Door de afwisseling van valleien, terrassen en taluds en de overgangen van sterk hellende valleiflanken naar uitgestrekte plateaus heeft dit landschap enigszins de allure van een landschap uit de Voerstreek. Hier vind je een unieke mix van ruimte, natuur en stilte. Natuurpunt heeft een samenhangend complex van natuurreservaten in de Hoegaardse valleien uitgebouwd met Rosdel, Mene-Jordaan en Meldertbos. Samen een quasi aaneengesloten eenheid van 200 ha beheerd natuurgebied.

Naast landschapsbeleving heeft de wandeling ook aandacht voor erfgoed. Het startpunt van het evenement is immers het neogotische kasteel van Meldert, nu het Sint-Janscollege. Natuurpunt Velpe-Mene startte in 2003 met het herstellen en terug toegankelijk maken van het bijhorende historische domein van Meldertbos. Naast een belangrijk cultuurhistorisch park is het domein geëvolueerd naar een prachtig en Europees beschermd natuurgebied. Het domein krijgt opnieuw het karakter van het oude Engelse landschapspark met én een grote natuurwaarde, een grote belevingswaarde én een unieke erfgoedwaarde.

De voor deze Carmi-wandeldag uitgezette wandelcircuits gaan langs kleine padjes kronkelend door bos en graslanden, langs diepe holle wegen en met op vele plaatsen prachtige panoramische vergezichten over de plateaus. Op een reeks markante punten zullen de geïnteresseerden uitleg krijgen over erfgoedaspecten, landschapsopbouw, natuur en natuurbeheer.

Er kan op eigen tempo gewandeld worden langs een aangeduid circuit met landschapsposten. Korte (ca. 5 km) en lange (ca. 9 km) wandeling mogelijk. Langs het korte wandelcircuit is een zoektocht voor kinderen voorzien.

Op het kasteel zal er een kleine tentoonstelling rond de Hoegaardse valleien opgesteld staan.

De klanten van Carmi die hiervoor via Carmi ingeschreven zijn, krijgen een jeton en worden na de wandeling vergast op een lekker bord soep of een Hoegaards streekbiertje.

Leden van Natuurpunt zijn zeer welkom op dit wandelevenement.

Afspraak: zondag 21 oktober 2018,
start doorlopend vanaf 13u30 tot 15u00.
Sint-Janscollege, kasteel van Meldert, Waversesteenweg 1,
Meldert-Hoegaarden.

Mene-Jordaan. Foto Jules Robijns

Focus op Mene-Jordaan

Mene Jordaan is een pittoresk valleigebied met holle wegen, taluds, soorten- en structuurrijke graslanden en kabbelende beken te midden van een uitgestrekt open akkercomplex. Het Brabantse Haspengouw ten top maar dan mét biodiversiteit.

In tegenstelling tot het grootste deel van de rest van Vlaanderen kenmerkt Haspengouw zich door kerndorpen aan de rand van smalle valleien en glooiende akkerlandschappen. Mene-Jordaan is dan ook een perfect voorbeeld van dit historische landschap. Dit landschap met de valleien van Molenbeek, Jordaan, Fonteinbeek, Bosbeek en Mene en de steile valleiflanken met kalkontsluitingen biedt grote mogelijkheden voor natuurversterking en natuurontwikkeling.

Zo begon het

Historisch gezien was de vallei één grote gemeenschappelijke weide. De naam 'Vroente' in Hoksem verwijst hier nog naar. Tot in het midden van vorige eeuw werd de vallei gehooit en beweide. Het is pas na Wereldoorlog II dat de vallei voor de landbouw in onbruik geraakte door de ingang van nieuwe landbouwtechnieken. De vallei werd grotendeels verlaten, hooilanden verruigden en bos deed opnieuw zijn intrede in de open vallei. Drogere delen werden omgezet naar akker, de dorpsgemeenschap werd steeds minder afhankelijk van de vallei en zijn gras- en hooilanden.

In 1996 besloot de toenmalige vereniging Natuur en Landschap (voorloper van Natuurpunt Oost-Brabant) om een natuurproject met ambitie op te starten. De eerste percelen werden aangekocht en het historische beheer werd hernomen. Op de kwelrijke hooilanden borrelde het kalk- en ijzerrijke water op. De natuur reageerde fantastisch op het beheer en de resultaten volgden: bloemrijke soortenrijke graslanden met pluimzegge, brede orchis, adderwortel, echte koekoeksbloem herstelden zich. Het jonge gebied groeide als kool en al vlug kon de oppervlakte uitbreiden tot een grote mozaïek van beheerde natuurpercelen afgewisseld met nieuwe, meer ruigere natuur. 'Recente' broekbossen ontstonden in de vallei naast (water)rietlanden en moerassige ruigten. Al vlug bleek de vallei meer en grotere natuurmogelijkheden te bieden dan door het tot dan toe toegepaste pastorale natuurbeheer.

Nieuwe kansen voor de natuur

De bodems die te steil of te nat waren voor de landbouw evolueerden tot loofbos. Op de valleiflank van de Bosbeek kocht Natuurpunt een groot deel van het Willebringenbos. Ook het boscomplex in de omgeving van de oude molen van Meldert kon

definitief beschermd worden. Maar de vallei en de kansen voor natuur in de vallei waren niet af. De steile valleiflanken met o.m. kalk- (Gobertange) maar ook zandige ontsluitingen waren in het verleden allemaal omgezet in akker met alle gevolgen vandien voor erosie en afspoeling. Hierdoor zat de smalle vallei vast in een (te) strak keurslijf en had geen kans om een duurzaam geheel te vormen.

Na meer dan 20 jaar kwam in 2001 een einde aan de ruilverkaveling Hoegaarden. Mede dank zij de inzet van de natuurvereniging werden grote delen van Rosdel natuurgebied, maar ook in de vallei van de Molen- en Menebeek konden 11 ha sterk hellende percelen toegevoegd worden aan de vallei voor de ontwikkeling van gradiënt- en bufferzones. Nu zijn dit de orchideeënpercelen zowel in Rosdel als in Mene-Jordaan. Op de steile valleiflanken komt de Gobertangestein aan de oppervlakte en deze kalkrijkdom maakt dat er in Rosdel en in Mene-Jordaan zeer bijzondere plantensoorten voorkomen. De percelen werden omgezet naar natuurgrasland met spontane opslag van struwelen van bv. sleedoorn en naar bossen aansluitend bij de oude bossen.

Het resultaat mag er zijn

In 2015 werd er na 40 jaar afwezigheid opnieuw een succesvol broedgeval van de grauwe klauwier vastgesteld. Ook in 2018 broedde deze zeldzame soort terug in de Meldertse vallei (zie elders in dit tijdschrift). Maar we dromen luidop van meer. O.a. de das staat op het verlanglijstje. Op sommige beheerde percelen in de vallei bereikt de populatie brede orchis reeds een piek van bijna 3000 bloeiende exemplaren. Eén perceel herbergt zelfs de best ontwikkelde vegetatie van moeraszoutgras in het binnenland. Op de hellinggraslanden van het reservaat Mene-Jordaan vinden we eveneens orchideeën zoals honderden bijenorchis, hondskruid (drie groeiplaatsen) en bosorchis (2018). Op andere plaatsen zijn er unieke kalktufontwikkelingen. Allemaal prioritaire habitats in de Europese Habitatrichtlijn.

Mene-Jordaan heeft nog veel extra kansen voor ontwikkeling van topnatuur. Natuurpunt Velpe-Mene werkt hieraan dag in dag uit. In het ruilverkavelingsplan Willebringen – dat in uitvoering is voor het deel ten noorden van de Mene – is inderdaad opgenomen dat de zuidgerichte hellende flanken worden toegevoegd aan het natuurgebied.

Vooraf het Perseveld (Hoksem) met de omgeving van het Willebringenbos (Willebringen) en de Zegelberg (Oorbeek-Kumtich) zijn de twee meest potentierijke deelgebieden met kalkrijke valleiflanken waar de realisatie van een nieuw Rosdel zo tot de mogelijkheden behoort.

Op de Carmi-wandeldag zijn we de gastheer om al deze 'parels' te tonen en de deelnemers een onvergetelijke wandelnamiddag te bezorgen.

Mene-Jordaan. Foto Jules Robijns